

TARİHSEL VE KÜLTÜREL
BİR BAKIŞLA MÜZİKTE
TELİF HAKLARI

Tolga D.

Mülkiyet

- Roma Hukuku'nda, taşınır ya da taşınmaz eşyalar üzerinde mutlak bir hak;
- Usus
- Fructus
- Abusus

Fikrî Mülkiyet

- Fikrî mülkiyete konu olan varlıklar doğal ortam içerisinde ekonomik anlamda "kamu malı"dır.
- Çünkü fikrî ürünler, rekabetçi ve dışlayıcı özelliğe sahip değildir.
- Rekabetçi değildirler, çünkü "kıt mal" olma özelliği taşımazlar.
- Dışlayıcı değildirler, çünkü bir fikrî ürünün kullanımı için doğal ortamda verili bir ayrıcalık söz konusu değildir.

Fikrî Mülkiyet

- Fikrî mülkiyet haklarının maddi mülkiyet haklarından farkları:
- Maddi varlığa sahip değil,
- Cisimleştiği eşyadan farklı,
- Süreyle sınırlı.

Müzikte Telif Hakları: Öncesi ve Sonrası

- Kültürün ifadesel bir ögesi olarak müzik, bir bakıma bütün toplumlarda oyun, din ya da eğlence olarak ortaya çıkar.
- Batı toplumu, müziği yaşam etkinliklerini besleyen bir süsleme biçimi olarak görme eğiliminde olsa da, pek çok toplum ona asal bir öge olarak bakar.
- Müzik, içinde üretildiği sosyokültürel durumun bir sonucudur. Aynı şekilde müziğin toplum içerisinde dolaşıma sokuluşunun nasıl olduğu da, içinde dağıtımının yapıldığı sosyoekonomik durumun bir sonucudur.
- **Sosyoekonomik ve sosyokültürel durum değiştikçe, müziğin kendisi kadar üretim ve dağıtım yapıları da değişir.**

Tarih Öncesi Çağlarda ve İlk Çağ Uygarlıklarında Müzik

- Müzik endüstrisinin yön verdiği günümüz müzik üretimi daha ziyade satış odaklı olsa da, müzik kültürünün endüstrileşme öncesi çağlarında müzik, ticari nedenlerle değil sosyal ve ritüel gereklilikler kapsamında yapılmaktaydı.
- İlk Çağ imparatorlukları ve prenslikleri döneminde müziğin iktidar ile olan bağı daha açık bir hâle gelir. İmparatorlar, müziği kontrol altına almaya çalışarak halkın iyi düzenine uyum sağlayan müzik biçimlerini seçip, insanları tedirgin edebilecek olanları yasaklar.

Orta Çağ Avrupası'nda Müzik ve İktidar

- Roma İmparatorluğu döneminde müzik, aynı halk gibi, hem tehdit edici hem de yasaldır. Bu tehdit edici yönün bütün imparatorluk iktidarları tarafından, müziklerin desteklenmesi ya da yasaklanması suretiyle, kontrol altına alınması gerekir.
- Roma İmparatorluğu düştüğünde ise müziği standartlaştırıp kendi hâkimiyeti altına alma sırası kiliseye gelir. Eğer bir müzik, resmî din ile bütünleşmiyorsa, sonunda vahşi bir şekilde bastırılır.
- Nota yazımının ortaya çıkması, müziğin kontrol altına alınmasının yollarından biridir.

- Orta Çağ'ın sonlarına doğru, kilisenin toplum üzerindeki etkisi hafiflemeye başlayınca, dinsel müziğin dışında iki farklı müzik icra etme ve yayma biçimi saklandıkları yerden çıkıp yeniden kamusal alana döner:
  1. Halkın müziği (jonglörler)
  2. Feodal toprak sahiplerinin müziği (trubadurlar, truverler)

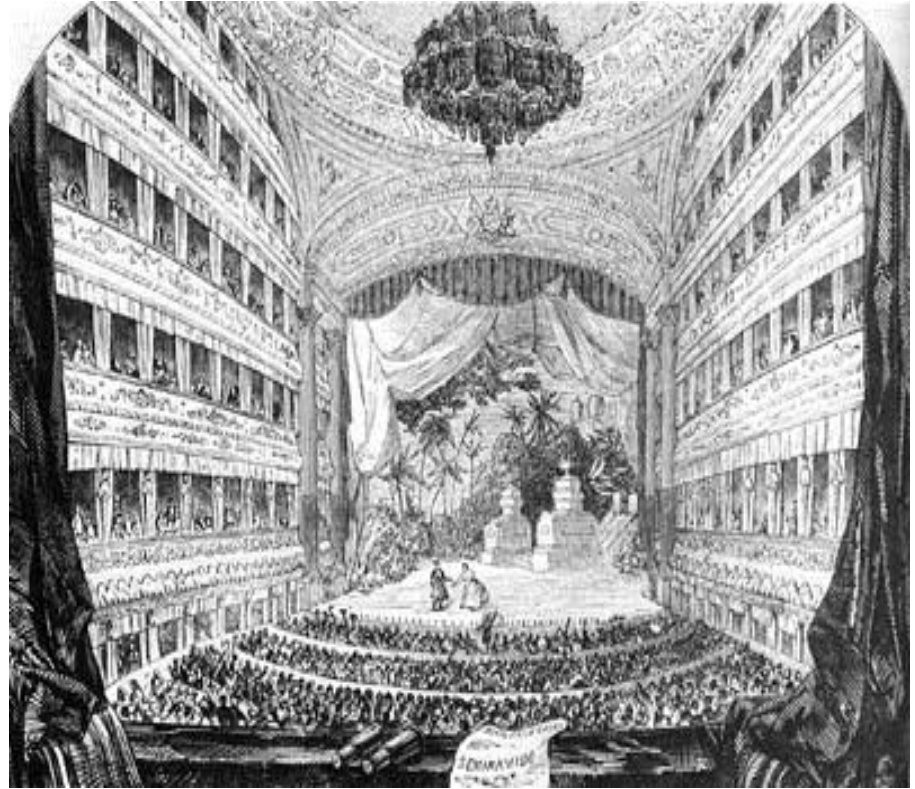
Orta Çağ Avrupası'nda Müzik ve İktidar

- Jonglörlerin kendi ürettikleri ve icra ettikleri müziğe ilişkin herhangi bir hak talepleri söz konusu değil. Bu müzikler herkes tarafından;
  - 1. dinlenebilir,
  - 2. icra edilebilir,
  - 3. başkalarıyla paylaşılabilir.
- Fakat bir müzik parçasını eğer bir senyör yazmış ya da sipariş etmişse, o eser senyörün malı olur. Bununla birlikte bu durum **bugünkü eser sahipliği kavramıyla herhangi bir benzerlik taşımaz**. Çünkü bu mal **soyut bir maldır**. Bir müzik eserine sahip olan senyörün aklına onu devretmek ya da ticarileştirmek gibi fikirler gelmez. Bu eserler daha ziyade bir nişane işlevi görür. Bunun yanında hiçbir soylu, başkasının müziğini satın almak gibi bir düşünce içerisinde de girmez. Herkes, tüm hakları bedava olan kendi müziğini ya da jonglörlerin müziğini icra etmeyi tercih eder.

Burjuvazinin sahneye çıkışı ve müzik

- Burjuvazi, önce müziği kendi hâkimiyetine almak isteyecek, ardından da müzisyenler onları taklit ederek kendilerine yeni bir yol çizmeye çalışacaktır.
- Eskiden ritüelin bir parçası olan müzik, artık burjuvazinin yaptırdığı opera ve konser salonlarında, dinletinin ücretini verebilecek olanlara ayrılmış bir gösteri hâline gelir.
- Burjuvazi, müzisyen ve şarkıcıları eğitmek üzere konservatuarlar açar. O zamana dek kilise ve manastırların yürüttüğü bu görev, yavaş yavaş belediye ve bakanlıkların tekeline geçer.

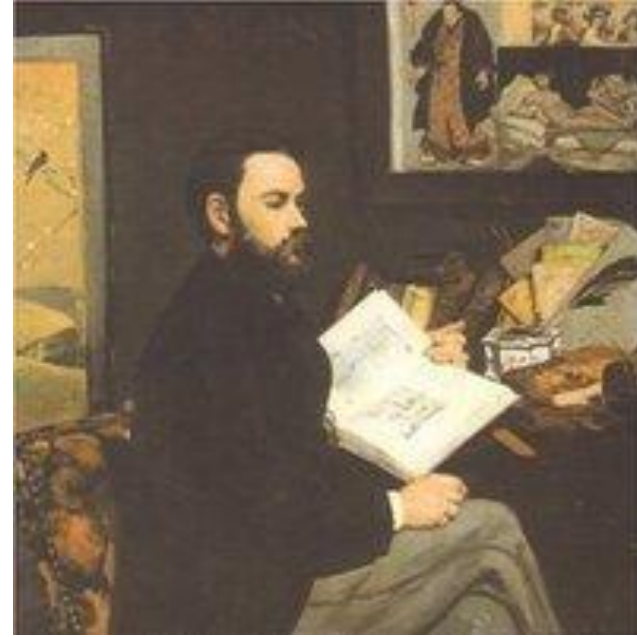
Burjuvazinin sahneye çıkışı ve müzik

- Girişimciler konserler düzenlemeye başlar.
- Müzisyenler iktidarın olmadığı bir cepheye bağlı kalmayı reddeder ve senyörlerden uzaklaşır.
- Müzik kendini ödeme gücü olan yeni tüketicilerin, yani burjuvazinin hizmetine sunar.
- Müzik tam anlamıyla bir meta hâline gelmektedir; ancak bunun için parasal değerinin belirlenmesi şarttır.
- Bunun için de eser sahibinin, o eserin kendine ait bir mal olduğuna dair hak iddia etmesi ve onu ticarileştirecek bir girişimcinin, yani yayıncının ortaya çıkması gereklidir.

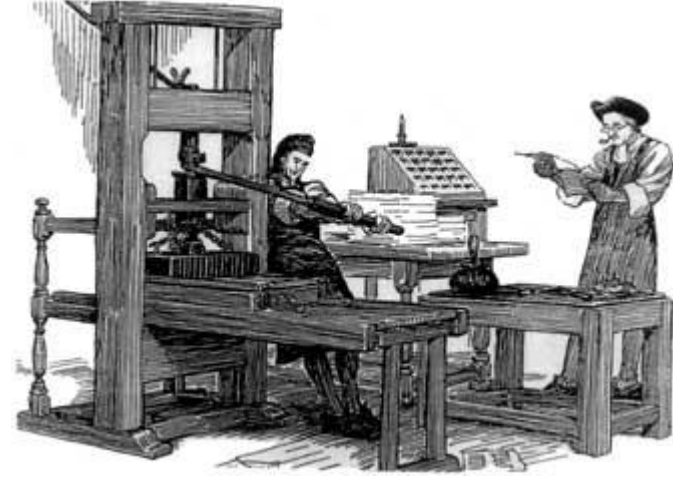
Fikrî Mülkiyet ve Telif Haklarının Ortaya Çıkışı

- Fikrî mülkiyetin tarihi Rönesans'la birlikte birkaç faktörün bir araya gelişiyle başlar; böylece telif hakkı politik-yasal bir konu hâline gelir:
- 1. Bireysellik bilinci
- 2. Hızlı ekonomik büyüme
- 3. Matbaa makinesinin icadı

- Bütün bu öğeler, 15. yüzyılın sonunda bir araya gelir.

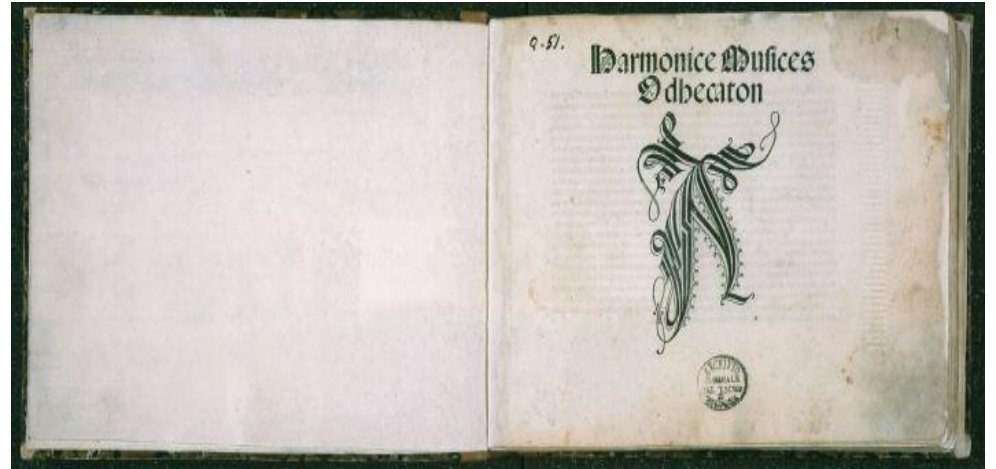

- Matbaa icat olana dek müzik eseri manastıra, kiliseye veya onu sipariş eden soyluya aitti; ancak bu sahiplik de soyuttu, kimse onu satmayı ya da satın almayı düşünmezdi.
- Matbaa, partisyonları üretmeyi ve satmayı mümkün kıldı ve eserle olan ilişki de değişmeye başladı.
- İlk basılı ticari partisyonlar 1501 yılında Venedik'te Ottaviano Petrucci tarafından üretildi: 96 popüler şarkı.
- Müzik yayıncısı eseri besteciden tek bir ödeme karşılığı satın alıyor ve bu partisyonları icracılara satıyordu.
- İcracılar partisyonları diledikleri gibi kullanmakta özgürdü. Henüz icra için yayıncıya ya da besteciye para ödemeleri gerekmiyordu.

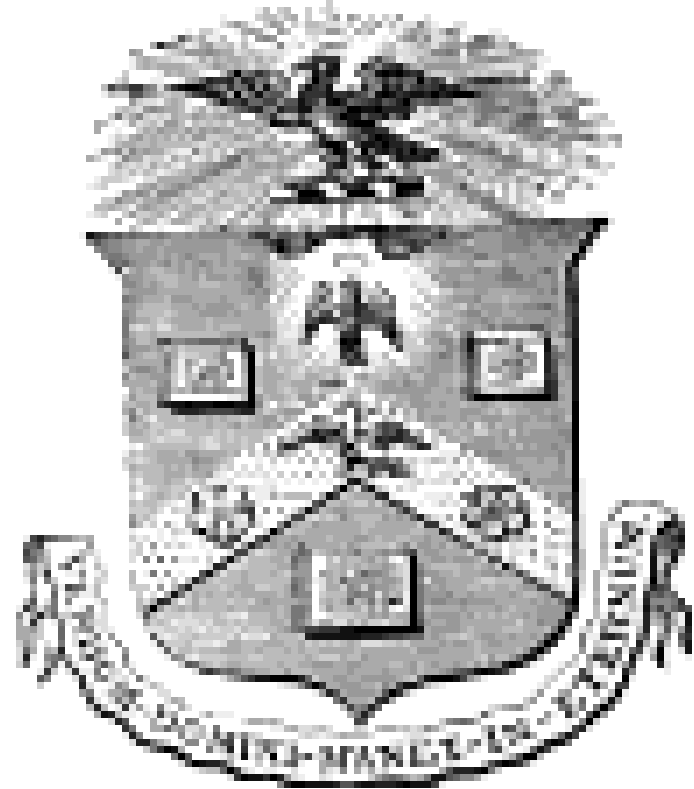
Basılı Müzik Yayıncılığının Ortaya Çıkışı

Stationers' Company Tekeli

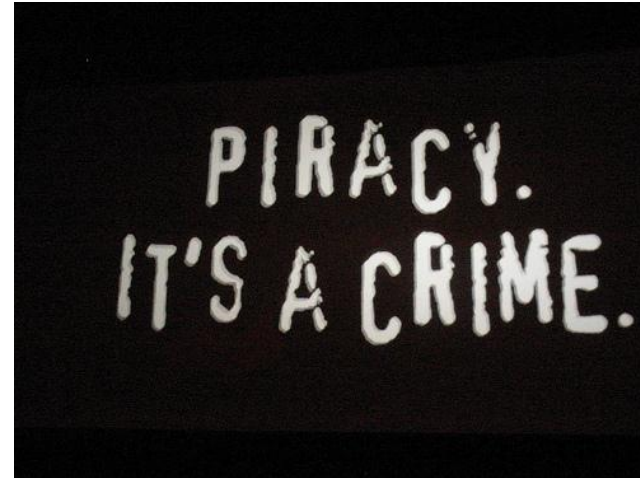
- İngiltere'de yayıncıların kurduğu bir esnaf birliği olan Stationers' Company, 1557 yılında Kraliyet ailesinden bir imtiyaz edindi. Bu durum İngiltere'de basım ve yayım konusunda 150 yıllık bir tekelin de başlangıcıydı.
- Köklerinde sansürleme arzusu var.
- Eserleri kopyalama hakkı (telif hakkı) eser üreticilerinin değil, bu esnaf birliğinin elinde.
- Süre sınırı yok.
- Eserleri üretenleri değil, esnaf birliğinin üyelerini koruma amaçlı (görünüşte).
- Kraliyet'in asıl amacı yayınlar üzerindeki denetim ve sansürü sağlamak.

- «Korsanlık» (piracy) sözcüğü, yayınların izinsiz basılmasına ilişkin olarak ilk kez bu dönemde kullanılmıştır.
- Tüm dünyada telif hakları için lobi yapanların sıkça kullandığı bu terimin kökeni, telif hakkı sözcüğünün modern anlamıyla kullanılmaya başlanmasından bile öncesine dayanır.
- Aslında bu “korsan”ların yaptığı işin Aydınlanma felsefesinin yayılmasını kolaylaştırdığını ve hatta Fransız Devrimi’ne giden yolu hazırladığını dahi söylemek mümkündür.

Korsanlık

Statute of Anne (1710): Telif Haklarına Dair İlk Yasal Düzenleme

- İngiltere, kraliyet imtiyazı rejiminin yerine yasal bir telif hakkı kanunu getiren ilk ülkedir.
- Yasanın tam adı «Basılı Kitapların Nüshalarının Yazarları veya Alıcılarına bunları çoğaltma yetkisini vermek yoluyla Öğrenmenin Teşvik edilmesine dair Yasa»
- Yasanın gerekçesi: «korsan yayınları engellemek ve eğitimli insanın yararlı kitaplar düzenlemesi ve yazmasını cesaretlendirmek»

- Eserin yazarına veya yazarın yetki verdiği vekiline (yani yayıncıya) eserin yeniden üretimine dair 14 yıllık münhasır bir hak tanınıyor.
- Bu 14 yılın sonunda yazar hâlâ hayattaysa, bu hak bir 14 yıl için daha yenilenebiliyor.
- Aslında basım-yayım hakkı konusunda süre sınırı haricinde çok büyük bir değişiklik söz konusu değil.
- Yazar, eserinin yayımlama haklarını tek bir ödeme karşılığında yayıncıya devrediyor, 14 yıl boyunca da yayıncı telif hakkını elinde bulunduruyor.
- Basılı müzik eserleri henüz yasanın kapsamına dâhil değil.

Anno Octavo

Annæ Reginae.

An Act for the Encouragement of Learning, by Vesting the Copies of Printed Books in the Authors or Purchasers of such Copies, during the Times therein mentioned.

Whereas Printers, Booksellers, and other Persons have of late frequently taken the Liberty of Printing, Reprinting, and Publishing, or causing to be Printed, Reprinted, and Published Books, and other Writings, without the Consent of the Authors or Proprietors of such Books and Writings, to their very great Detriment, and too often to the Ruin of them and their Families: For Preventing therefore such Practices for the future, and for the

Encouragement of Learned Men to Compose and Write useful Books: May it please Your Majesty, that it may be Enacted, and be it Enacted by the Queens most Excellent Majesty, by and with the Advice and Consent of the Lords Spiritual and Temporal, and Commons in this present Parliament Assembled, and by the Authority of the same, That from and after the Tenth Day of April, One thousand seven hundred and ten, the Author of any Book or Books already Printed, who hath not Transferred to any other the Copy or Copies of such Book or Books, Share or Shares thereof, or the Bookseller or Book-sellers, Printer or Printers, or other Person or Persons, who hath or have Purchased or Acquired the Copy or Copies of any Book or Books, in order to Print or Reprint the same, shall have the sole Right and Liberty of Printing such Book and Books for the Term of One and twenty Years, to Commence from the said Tenth Day of April, and no longer; and that the Author of any Book or Books already Composed and not Printed and Published, or that shall hereafter be Composed, and his Assignee, or Assigns, shall have the sole Liberty of Printing and Reprinting such Book and Books for the Term of Four-

- Fransa'da 18. yüzyıla kadar yayıncılar, İngiltere'deki Stationers' Company'in sahip olduklarına benzer haklara sahipti.
- Statute of Anne'in de etkisiyle 1793'te Fransa'nın ilk telif hakları yasası yürürlüğe girdi. «Fikrî mülkiyet» terimi de ilk kez bu yasada kullanılmıştır.
- Yasanın ilk maddesi şöyleydi: «Her türün yazarları, müzik bestecileri, tablo veya resim yapacak olan ressam ve çizerler, hayatları boyunca Cumhuriyet toprakları üzerinde eserlerini bizzat satma, dağıtma ve bütün veya kısmi olarak mülkiyetlerini devretme haklarından faydalanacaklardır.»

On Sekizinci Yüzyılda Fransa'daki Durum

- Müzik eserleri için ise, bütün bu önlemler henüz yalnızca yasaların “eser” olarak tanımlamak istediği çalışmalara, yani yayımlanabilmek için yeterli uzunlukta yazılmış kompozisyonlara dairdi. Yasalar, şarkılar ve dansları kapsamıyordu. Fakat sokak şarkıcıları, yorumladıkları şarkıların yayınlarını satmaktaydı. Yayıncılar bu durumdan memnun değillerdi ve yayın haklarının şarkıları da kapsamasını sağladılar; ancak bu durum herhangi bir “eser sahibi hakkı” getirmiyordu, yalnızca yayıncıların çıkarlarına yönelikti. Buna göre, şarkıcılar kendi isimleri altında herhangi bir şarkı yayımlayamayacaktı, bunlar yalnızca yayıncılar tarafından yayımlanabilecekti.

On Sekizinci Yüzyılda Fransa'daki Durum

- İlk başta mzık eserleri Statute of Anne kapsamında değildi.
- Hem müzisyenlerin taleplerinin yükselmeye başlaması, hem de yayıncılar arasında gerçekleşen tartışmaların sonucunda 1777 yılında mahkeme kararıyla basılı mzık eserlerinin de Statute of Anne'in koruması altına alındı.
- Basılmış besteler on dört yıl ve ardından on dört yıllık yenileme boyunca korundu. Bu sreden sonra tüm çalışmalar kamunun malı oluyordu.

Mzık eserlerinin Statute of Anne korumasına alınması

On Dokuzuncu Yüzyılda İngiltere ve Kıta Avrupası

- Son birkaç yüzyıla kadar hiçbir kültürde bir sanat eseri yalnızca onu üretenin sahiplendiği bir şey olarak görülmezdi, yani bugünkü anlamıyla *author* (yazar-yaratıcı veya eser sahibi) anlayışı yerleşmiş değildi.
- Romantik dönemin etkisiyle, özellikle 19. yüzyılda bu kavram iyice yerleşmeye başladı ve bir eserin yalnızca onu üreten kişinin dehasının ürünü olduğu kabul edilmeye başlandı.

- 1814'te İngiltere'de telif hakkı süresi 14+14'ten tek seferde 28 yıla kadar çıktı. 28 yılın sonunda eser sahibi hâlâ hayattaysa bu süre onun ölümüne kadar uzuyordu.
- Fransa'da ise eseri üretenin yaşadığı süre + 10 yıllık bir telif koruması geçerliydi.

On Dokuzuncu Yüzyılda İngiltere ve Kıta Avrupası

İngiltere 1842: Talfourd's Act

- Eserin yayım tarihinden itibaren 42 yıl boyunca veya yazarın yaşam süresi ve ölümünden sonraki 7 yıl boyunca (hangisi daha uzun bir koruma sağlıyorsa) devam eden telif hakkı
- Uluslararası geçerliliğe sahip ilk yasa
- Müzik eserleri dâhil
- Günümüz telif hakkı yasalarını karakterize eden kavramlara doğru bir paradigma değişikliği

- 1787 tarihli Birleşik Devletler Anayasası «telif hakkı» ya da «patent» sözcüklerini kullanmasa da şu cümleyi içerir: «Bilim ve tatbikî sanatların gelişimini desteklemek üzere, sınırlı süreler için korunmak suretiyle eser üreticisi ve mucitler kendi eserleri ve keşiflerine dair özel haklara sahiptir.»

- 1790: İlk ulusal telif hakkı yasası
- 14 yıl + 14 yıl
- Sadece Amerikalı yazarlar için geçerli, diğer ülke vatandaşları olan yazarların herhangi bir telif hakkı koruması söz konusu değil

20. Yüzyıla kadar ABD uygulaması

20. Yüzyıla kadar ABD uygulaması

- 1790 tarihli ilk telif hakları yasasının amacı yeni devletin varlığı için gereken kültürel dokunun oluşmasına katkıda bulunmak
- Bir film ve müzik endüstrisi yaratmaktan ziyade devletin kuruluş ideallerinin benimsenmesini sağlayacak kültür ürünlerinin olabildiğince ucuz ve hızlı yayılması
- Ancak ilerleyen yıllarda durum değişmeye başlar
- Fikrî ürün ihraç eden bir ülke haline gelmesiyle başlayan süreçte ABD hukuku, aşırı korumacı bir hal alır

- «Konser» kavramı on sekizinci yüzyılda ortaya çıktı
- Buna ilişkin telif düzenlemeleri ise on dokuzuncu yüzyıldan itibaren yapılmaya başlandı
- 1849 yılında dünya tarihinde ilk kez popüler müzik korunması gereken eser olarak kabul edildi
- İlk meslek birliği 1850 yılında Fransa'da kuruldu

Temsil hakları ve meslek birlikleri

▪ Müzik Yazarları, Bestecileri ve Yayıncıları

- Fransa: SACEM (1850)
- Birleşik Krallık: PRS (1914)
- Almanya: GEMA (1933)
- ABD: ASCAP (1914)
- Uluslararası: CISAC (1926)

Temsil hakları ve meslek birlikleri

▪ Plak Yapımcıları

- Fransa: SNEP (1922)
- Japonya: RIAJ (1942)
- ABD: RIAA (1952)
- Birleşik Krallık: BPI (1973)
- Uluslararası: IFPI (1933)

representing the
recording industry
worldwide

- Önce ulusal yasalarda yabancı eserlere dair telif hakkı koruması
- Ardından özellikle sınır devletleri arasında ikili antlaşmalar
- Son olarak uluslararası sözleşmeler
- Bern Konvansiyonu (1886): Bağımsız devletler arasında telif hakkının karşılıklı kabulünü sağlamak için yapılmış ilk uluslararası antlaşma olarak hâlen geçerliliğini koruyor

Uluslararası Düzenlemeler ve Yirminci Yüzyılda Telif Hakları Koruması

Uluslararası Düzenlemeler ve Yirminci Yüzyılda Telif Hakları Koruması

- 1952: UNESCO öncülüğündeki Evrensel Telif Hakları Konvansiyonu (Universal Copyright Convention, UCC)
- 1995: Dünya Ticaret Örgütü (WTO) kurucu sözleşmesinin eklerinden biri Fikrî Mülkiyet Haklarının Ticaretle İlişkili Yönlerine dair Antlaşma (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPs)
- 2002: Dünya Fikrî Mülkiyet Teşkilatı'nın (WIPO) hazırladığı WIPO Telif Hakları Antlaşması (WIPO Copyright Treaty, WCT) ve WIPO İcralar ve Fonogramlar Antlaşması (WIPO Performers and Phonograms Treaty, WPPT)
- **Bu antlaşmalar özellikle gelişmiş ülkelerdeki yapımcı-yayıncı sektörlerin baskıları sonucunda yapılmıştır ve bu kapsamda fikir ve sanat eserlerinin kültürel mirasın paylaşılmasındaki önemini göz ardı eder**

- **Öğrenmenin teşviki:** Kullanıma ilişkin kısıtlamalar uygulanmasını imkânsız kılıyor
- **Hakların kamusal alana geri dönüşü:** 70 yıllık koruma bunun verimli bir şekilde uygulanmasını engelliyor
- **Eser sahibinin hakkı:** Her yeni düzenleme ile birlikte eser sahibi haklarından ziyade bağlantılı haklar, dolayısıyla yapımcı ve yayıncı şirketlerin çıkarları gözetiliyor oluyor

Telif Haklarının Gerekliliğine İlişkin Argümanlar

Protect Your Creative
Expressions..

Or it can cost you millions and
earn the infringer billions.

- Fikrî haklara yönelik ilk metin: 1850 tarihli Encümen-i Daniş Nizamnamesi
- Avrupa'daki imtiyaz sistemine benzer bir hak: 1857 tarihli Matbaalar Nizamnamesi
- En önemli amaçlarından biri **sansürü yasallaştırmak**
- Matbaalar Nizamnamesinin hemen ardından yine 1857'de yürürlüğe giren Telif Nizamnamesi
- Türkiye'de gerçek anlamda ilk fikir ve sanat eserleri kanunu ise II. Meşrutiyet döneminde: 1910 tarihli Hakkı Telif Kanunu

Türkiye'de Telif Hakları Düzenlemelerinin Tarihi: İmparatorluk Dönemi

Türkiye’de Telif Hakları Düzenlemelerinin Tarihi: Cumhuriyet Dönemi

- 1910 tarihli Hakkı Telif Kanunu 1952’ye kadar yürürlükte kalır
- 1952’de hukuk profesörü Ernst Eduard Hirsch öncülüğünde hazırlanan Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu yürürlüğe girer
- 1983, 1995, 2001, 2004, 2008 tarihli değişiklikler

REPLERİ GÖRELİM BEYLER

- Teknoloji müzik endüstri için sürekli olarak yeni etkinlik alanları sağlıyor olsa da, müzik endüstrisinin teknolojiye karşı tutumu her zaman dostane olmamıştır
- **Teknolojinin bazı yönleri, müzik endüstrisinin tarihin belirli bir anında elinde bulundurduğu statükoyu tehdit edici yenilikler de getirir**
- Howard Rheingold: «Eğer kültürel materyalin, müziğin, sinemanın kitlelere ulaştırılmasından söz ediyorsanız, yeni teknolojinin getirdiği ne varsa eğlence endüstrisinin buna direnişine dair uzun bir tarih söz konusudur»

Müzik Endüstrisi ve Teknoloji

İlk Teknolojik Yenilikler: Otomatik Piyano ve Fonograf

- Müzik yayıncıları ilk olarak otomatik piyanolarda kullanılan *piano roll* isimli yeni basılı müzik formatının dağıtımına engel olmaya çalıştılar. Ardından fonogram kayıt cihazları ve fonograf çalıcıları pazarını kontrol altına almaya niyetlendiler.
- Mahkemelerden sonuç alamayan müzik yayıncıları Kongre'deki lobi faaliyetleriyle 1909 yılında yeni bir telif hakları yasasını yürürlüğe sokturmayı başardılar.
- Yeni bir kavram: Mekanik yeniden üretim hakları
- Bir güç değişimi söz konusu oluyor: müzik yayıncıları mekanik müzik yeniden üretimine katılabilir hâle gelseler de, onların gücü, ortaya çıkmakta olan yeni büyük plak şirketleri tarafından gölgede bırakılacak

Büyük Plak Şirketlerinin Ortaya Çıkışı

- ABD: Victor Talking Machine Company (sonradan sırasıyla RCA, BMG ve **Sony-BMG**'ye dönüşecek)
- Avrupa: Britanyalı The Gramophone Company ve Alman Lindström (1931 Alman Lindström satın alındı ve **EMI**'a dönüştü) ve DECCA (bugün **Universal**)
- Yirminci yüzyıl boyunca telif hakları konusunda yapılan her yeni düzenleme ve kısıtlamanın arkasında bu plak şirketlerinin bulunur.

Radio Yayincılığı ve Telif Hakları

- 2 Kasım 1920: Ticari radyo yayıncılığı yapan ilk istasyon KDKA (ABD)
- Birkaç yıl içerisinde 600 lisanslı radyo istasyonu

Yıl	Radyoya sahip hane
1922	%0,2
1923	%1,5
1924	%4,7
1925	%10,1
1929	%35

Diğer Teknolojik Yenilikler ve Müzik Depolama Formatları

İkinci Dünya Savaşı öncesi;

- Radyolar
- Müzik kutuları
- Muzak

İkinci Dünya Savaşı sonrası;

- Sesli ve müzikli sinema filmleri
- Televizyon
- Video kaydediciler
- Analog kaset kaydediciler
- Kaydedilebilir boş audio kasetler
- CD ve DVD kaydedicileri
- Kaydedilebilir boş CD ve DVD'ler
- Dijital formatlar ve İnternet

Kasetler

- 1963 yılında Philips tarafından tanıtıldı
- 1970lerden itibaren büyük popülarite kazanmaya başladı
- 1980lerde müzik piyasasına tamamen hâkim oldu
- Kasetçalarlar,
- Oto teypler
- Walkman

- Miks
- Sampling
- Hip-Hop
- «Home taping is killing music»
- Ses kaydında kullanılan bütün kişisel cihazların fiyatlarına, doğrudan müzik endüstrisine aktarılmak üzere ilave edilen ek vergiler
- Aslında kaset kültürü;
- Müziğin promosyonuna destek oldu,
- Müzik izlerkitesini artırdı.

Kaset formatıyla
ortaya çıkan yeni
kültürel
davranışlar ve
müzik endüstrisi

**HOME TAPING IS
KILLING MUSIC**

DEAD KENNEDYS

IN GOD WE TRUST, INC.

**IN GOD WE TRUST, INC.
DEAD KENNEDYS**

HOMEFUCKING

is killing the prostitution

HOME COOKING IS KILLING THE RESTAURANT INDUSTRY

AND IT'S TASTY

HOME SEWING IS KILLING FASHION

AND IT'S ILLEGAL

SIMON COWELL IS KILLING MUSIC

AND HE'S A TWAT

Gelişmekte olan ülkelerde;

- Müzik endüstrisinin, çokuluslu ve ulusal oligopollerin zararına olan kayda değer bir âdem-i merkezîleşmesi, demokratikleşmesi ve yayılımı.

Gelişmiş ülkelerde;

- Altkültürel grupların müziklerini daha geniş kitlelere yayması,
- Yeni müzik türlerinin ortaya çıkması.
- Kaset teknolojisi, eski medyanın tek-yönlü, tekolci, tektipleştirici eğilimlerine meydan okudu.

Kaset kültürü ve âdem-i merkezileşme

Müzik Endüstrisi MP3 Player'a karşı

- RIAA, 1999 yılında ilk MP3 çalıcılardan biri olan Rio'yu üreten Diamond Multimedia'ya karşı dava açtı.
- Yürürlükte olan yasalara göre MP3 çalıcı cihazların "dijital ses kaydetme cihazları" olmadığı ve telif hakkı ihlali yaratmadığı mahkeme tarafından belirlendi.

Adil Kullanım (Fair Use)

Telif hakları yasaları temel olarak telif hakları sahiplerine;

- çalışmalarını yeniden üretmeye (kopyalayıp çoğaltmaya),
- kamuya paylaşmaya (satışta sunmaya),
- halka açık alanlarda icra etmeye, sergilemeye,
- bu çalışmalardan ikincil çalışmalar hazırlamaya

dair özel haklar tanır.

Adil Kullanım (Fair Use)

- Satın alınmış bir kayıtlı müzik eserinin farklı mekânlar ve teknolojik araçlarda kullanılmak üzere kopyalarının yapılabilmesi,
- Yorum, eleştiri, parodi, haber, eğitim, öğretim, araştırma gibi amaçlar için yapılan kullanımlar.
- Kullanımın amaç ve niteliği,
- Telif hakkına konu olan eserin doğası,
- Kullanılan kısmın, bir bütün olarak eserin özünü oluşturup oluşturmadığı
- Telif hakkına konu olan eserin kullanımının bu eserin potansiyel piyasasına ve değerine olan etkisi

Müzik Endüstrisi ve İnternet Arasındaki Gerilim

- MP3.com davası
- Napster davası
- The Pirate Bay davası

- The Pirate Bay'i diğer dosya paylaşım uygulamalarından ayıran şey, telif hakkı yasalarını açıkça ve bilinçli bir şekilde karşılarına alıyor olmaları.
- The Pirate Bay'e göre telif hakları rejimi dijital-öncesi çağdan kalma insan yapımı bozuk bir kalıntı; kültürü ve yaratıcılığı zehirleyen çürük bir iş modelinin ana dokusu.

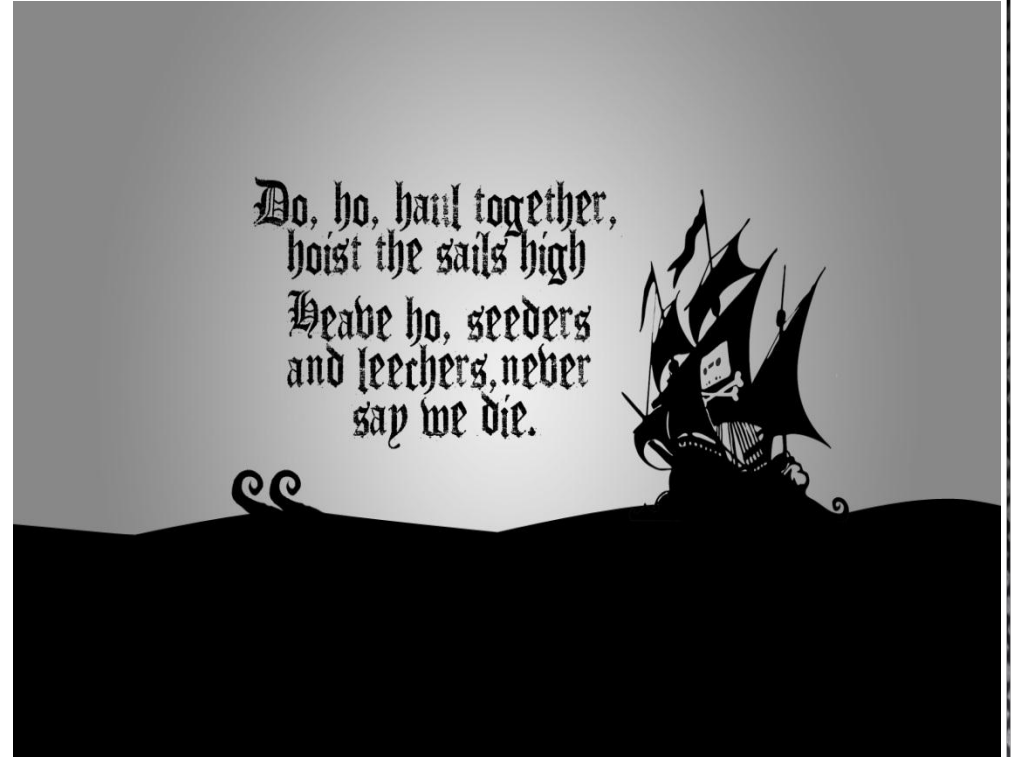
The Pirate Bay Baskını

- 31 Mayıs 2006'da The Pirate Bay'e yapılan baskın: telif hakları meselesinin basit bir «sanatçı ve üreticinin haklarını koruma» meselesi olmaktan çıkıp, eğlence endüstrisinin kurulu düzendeki mevcut yerini ile ilgili bir mesele hâline geldiğini gösterir.
- Baskından üç gün sonra tüm verilerin yedeklenme işlemi başarıyla tamamlandı ve site yeniden faaliyete geçti.

The Pirate Bay Davası

- 31 Ocak 2008'de «telif hakkı kanunlarını ihlâl etmede diğer insanlara yardımcı olmak» suçlamasıyla açılan dava: 115 milyon İsveç Kronu (10,6 milyon Euro, 13,5 milyon Amerikan Doları ya da 22,5 milyon Türk Lirası).
- Davanın ikinci gününde suçlamaların yarısı düştü.
- 17 Nisan 2009'da alınan karar: sanıklara birer yıl hapis cezası ve 32 milyon İsveç kronu (2,9 milyon Euro, 3,8 milyon Amerikan doları veya 6 milyon Türk lirası¹⁵) tutarında para cezası.
- Mahkeme, suçun asıl ve maddi unsurunu hiçbir zaman sunmadı; yani, bir suçun işlendiğini kanıtlamayı asla denemedi, fakat birisinin bu suçta aracılık ettiğini kanıtlamakta başarılı oldu.
- Davanın yargıcı Tomas Norström'ün telif hakkı yanlısı bazı lobi gruplarına üye olduğu ortaya çıktı.

- RIAA tarafından, caydırıcı olabilmek adına, 2003 yılından başlamak üzere otuz binin üzerinde bireysel kullanıcı telif hakkı ihlali gerekçesiyle suçlandı. Bu suçlamaların çoğu mahkeme dışında RIAA ve bireyler arasında yapılan anlaşmalarla mahkemeye götürülmekten vazgeçildi. Buna göre bireyler RIAA'ya 3 bin ilâ 12 bin dolar arasında değişen bir ödeme yapıyor ve RIAA da konuyu mahkemeye taşımaktan vazgeçiyordu.

- Jammie Thomas-Rasset davası
- Joel Tenenbaum Davası

Müzik endüstrisinin bireysel kullanıcıların peşine düşmesi

RIAA

Victimising students across America

- 1995: TRIPs Fikrî Mülkiyet Haklarının Ticaretle İlişkili Yönlerine Dair Antlaşma
- 2002: WIPO Telif Hakları Antlaşması WCT
- 2002: WIPO İcralar ve Fonogramlar Antlaşması WPPT

Güncel Uluslararası Telif Hakkı Düzenlemeleri

Uyum amaçlı ulusal düzenlemeler

ABD

- 1998: Digital Millennium Copyright Act (DMCA)
- PIPA ve SOPA

AB

- 2001: European Union Copyright Directive (EUCD)

Fransa

- 2009: HADOPI
- Birleşik Krallık
- 2010: Digital Economy Act 2010

Türkiye’de Müzik Endüstrisi

- 1931 yılında EMI Türkiye müzik piyasasındaki bütün şirketleri satın alarak otuz yıl sürecek olan bir tekelci hâkimiyet kurar.
- 1972’de EMI Yeşilköy’deki kayıt fabrikasını tasfiye edip Türkiye piyasasından çekilir. Bunun sebebi, vinil teknolojisiyle birlikte «korsan kayıtlar»ın yaygınlaşmasıdır. Ancak bununla ilgili herhangi bir yasal düzenleme olmadığı için bu eylemler yasa dışı sayılmaz.
- 1970lerde kârlar düşük seviyede olsa da pek çok küçük şirketin piyasada aynı anda birlikte yaşamını sürdürmesine izin verir ve böylece son derece canlı bir müzik sektörü oluşur. Bu «altın çağ» 1980 darbesine kadar sürer.

- 1980'lerle birlikte plak formatı yerini tamamen kasetlere bırakır. Aynı yıllarda meslek birliklerinin kurulabilmesinin önünü açan yasa değişiklikleri ve "korsanlıkla mücadele"ye dair düzenlemeler de yapılmıştır.
- Devletin, kitle iletişim araçları üzerindeki tekeli fiilen 1990'da resmen ise 1993 yılında kaybetmesiyle beraber müzik endüstrisi 1990'ların sonuna kadar ikinci bir "altın çağ"ını yeni kurulan özel radyo ve televizyon kanallarının promosyonel etkisi sayesinde ve kaset formatının öncülüğünde yaşayacaktır.
- Kaset formatı özellikle 90'lı yılların sonuna doğru yerini CD'lere bırakmaya başlamış, 2010'larla birlikte ise neredeyse tamamen piyasadan çekilmiştir. Bu dönemde yükselişte olan format ise dijital formatlardır.

Türkiye'de Müzik Endüstrisi

Türkiye'de Meslek Birlikleri

- Türkiye Musiki Eseri Sahipleri Meslek Birliği, MESAM: 1986'da kuruldu. Amacı «besteci, söz yazarı, aranjör gibi eser sahiplerinin çıkarlarını korumak ve yasal haklarını savunmak».
- Musiki Eseri Sahipleri Grubu Meslek Birliği, MSG: 1999'da kuruldu. Hedef kitlesi MESAM'la aynı.
- Müzik Yorumcuları Meslek Birliği, MÜYORBİR : 2000'de kuruldu. Bir müzik eseri üzerindeki bağlantılı hak sahiplerinden olan yorumcu ve icracı müzisyenleri temsil eder.

Türkiye’de Meslek Birlikleri

- Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği, MÜ-YAP: 2000’de kuruldu. bağlantılı hak sahiplerinden olan fonogram yapımcılarını yani müzik kayıt şirketlerini temsil eder.
- Doğrudan sermaye sahiplerine bağlı olduğu için Türkiye’de yasal düzenlemelerin oluşturulması ve ayrıca yargı kararları üzerinde de en büyük etkiye sahip kuruluş MÜ-YAP’tır.
- MÜYA-BİR (2006), MÜZİK BİR (2008): MÜYAP’a üye olmayan diğer yapımcıların birlikleri.

- Türkiye müzik endüstrisindeki "oyuncular" genel olarak yapmclar, besteciler, aranjrler, söz yazarları ve icracılardan oluşur. Bu oyuncular arasındaki ilişkiler genellikle iktidar ilişkileri temelinde belirlenir. Yani kuralları genellikle yapmclar ve n kazanm besteci, söz yazarı ve şarkclar koyar.

Türkiye'de Müzik Endüstrisi

- 1952 tarihli Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu üzerinde yapılan değişiklikler:
- 1983: Meslek Birlikleri
- 1995: TRIPs ve Gümrük Birliği
- 2001: DRM Dijital Haklar Yönetimi
- 2004: «Korsan»la mücadele ve AB mevzuatıyla uyum.
- 2007: WIPO Antlaşmalarıyla uyum yükümlülüğü altına girildi
- 2008: Cezaların miktarları ve süreleriyle ilgili değişiklikler
- Bu değişikliklerle sistemin bütünlüğünün bozulduğ ifade edilmekte; yeni düzenleme ve tanımların son derece karışık oluşu ve temel mevzuatla olan çelişkileri de eleştirilmektedir.

1980lerden Bugüne Türkiye’de Telif Hakkı Düzenlemeleri

Türkiye Düzenlemelerinde Kamu Yararı

- Kamu yararı neredeyse hiç gözetilmiyor
- Twinning Project: AB uzmanları, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Türk Patent Enstitüsü yetkilileri, meslek birlikleri temsilcileri ve diğer uzmanlardan oluşan komiteler
- Hukukçuların kamu yararıyla ilgili olarak düzenlenmesi gereken alanlarda yaptığı öneriler, MÜ-YAP tarafından büyük bir muhalefetle karşılandı.
- MÜ-YAP Türkiye'deki düzenlemelerle AB Telif Hakları Direktifi'nin önerdiğinden daha fazla koruma sağlanan alanların aynen muhafaza edilmesini isterken, eksik ya da daha az koruma sağlayan ulusal yasa maddelerinin bir an önce Direktif'le uyumlu bir hâle getirilmesini talep etti.

ALİ RIZA BİNBOĞA

(MESAM)

- İstisnaları arttırmanın ne faydası var anlamıyorum
- Ses, en çok para getiren unsur
- Meslek birliklerini güçlendirmek daha doğru
- «Kamu» ne demek yahu? Zaten eser sahibi kamu demektir. Eser üretmek kamu yararınadır.
- Eser sahibine hak verersen zaten kamu yararı sağlanır, entelleşmeyin
- İstisna mistisna lazım değil
- En büyük feminist benim

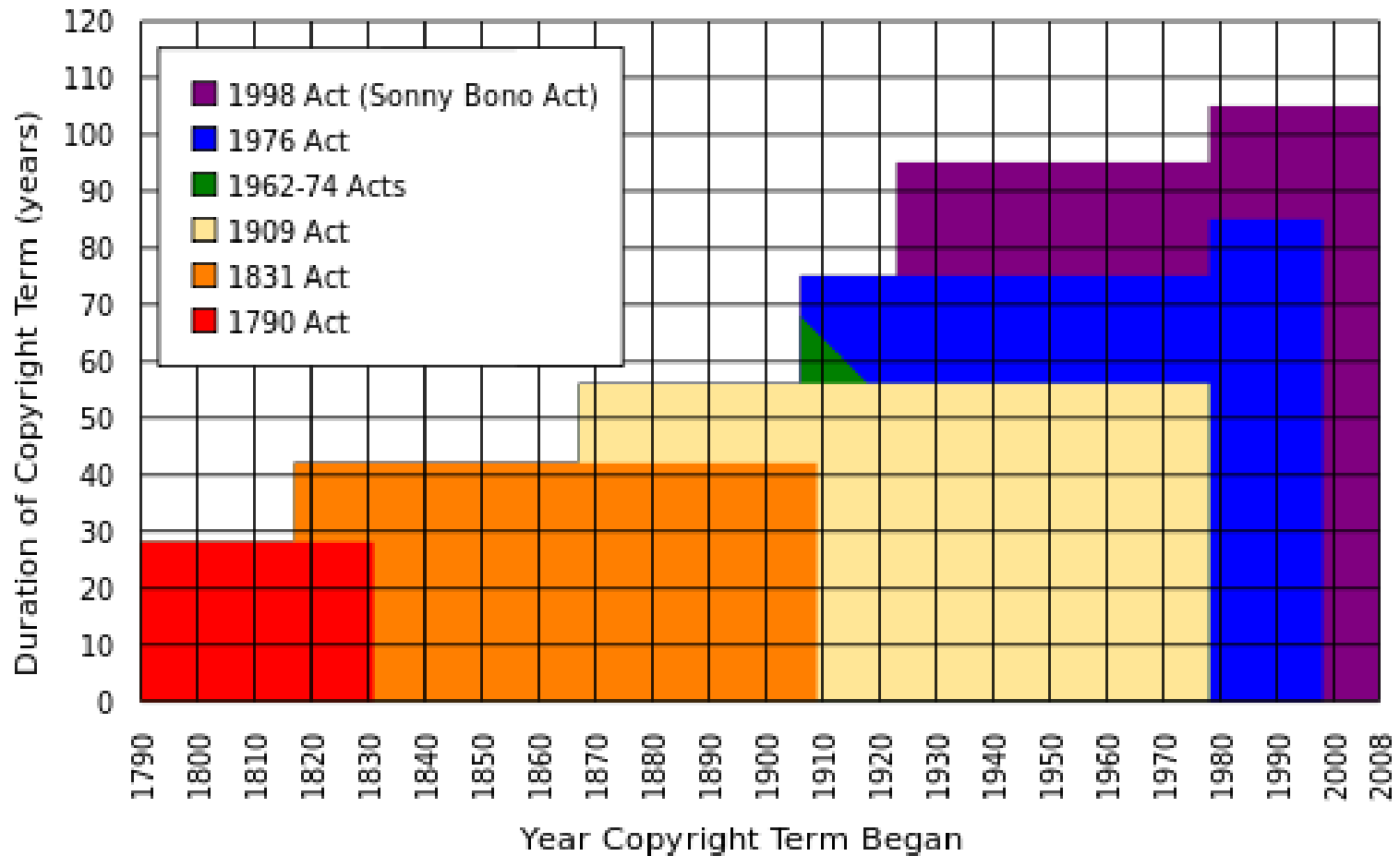

Türkiye'deki Güncel Telif Hakları Düzenlemeleri

- Türkiye'de yürürlükteki telif düzenlemelerine göre en ön planda olan çıkarlar, şirketlerin ve bu şirketler tarafından oluşturulmuş bulunan endüstrinin çıkarlarıdır.
- Bunlar, eseri yaratan gerçek kişilerin çıkarlarının da önünde konumlandırılmıştır.
- Eser sahibinin hakları ikinci planda kalırken, kamu yararı konusu neredeyse hiç dikkate alınmamıştır.
- Bu tablo, telif hakları konseptinin orijinal ve hâlen de teorik olarak savunulan amaçlarına uygun değildir.

ESKİ KÜLTÜRE KARŞI
YENİ BİR KÜLTÜR

Fikrî Mülkiyete İktisadi Bakış: Klasik İktisat

- Klasik liberal iktisat teorisinde fikrî mülkiyet hakları serbest piyasada rekabetin önündeki engellerden biridir.
- Hayek'e göre fikrî mülkiyet hakları kölece, feodal bir uygulamadır. Maddi ürünler için geliştirilen mülkiyet kavramı, buluşlar için verilen patentleri, telif haklarını, ticari marka ayrıcalıklarını kapsayacak şekilde genişletildiğinde, bu yalnızca tekelin güçlendirilmesine yarayacaktır.

Fikrî Mülkiyete İktisadi Bakış: Marksizm ve Neo- Marksizm

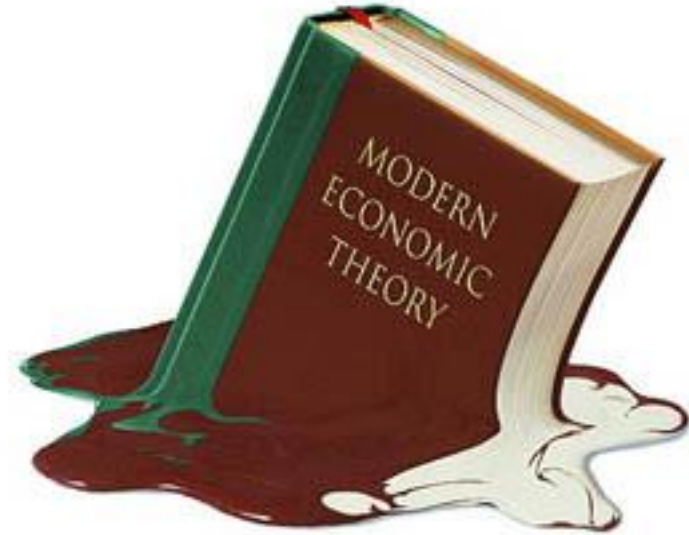
- Hür emek tarafından yaratılan fikirsel ürünlerin kapitalistler tarafından kolaylıkla metalaştırılıp, üreticisine yabancılaştırılması.
- Daha güçlü fikrî mülkiyet hakları sınıf farklılıklarını pekiştirir, bilim ve teknolojiyi zayıflatır, üniversiteleri hızla şirketleştirir, toplumu yasal çatışmalara boğar ve bireysel özgürlükleri azaltır.
- Yaratıcı bireylerin haklarına şirketler tarafından sahip olunması, söz konusu şirketlere pek çok fikrî ürün üzerinde egemenlik sağlarken, yaratıcı emeğin gücünü azaltır.

Fikrî Mülkiyete İktisadi Bakış: Neo-Klasik İktisat

- Neo-Klasik iktisatçılar, fikrî mülkiyet haklarını piyasa başarısızlığı kavramı ile meşrulaştırır.
- Onlara göre devletin düzenlemesine gerek vardır ve devletin fikrî mülkiyet hakları biçiminde sağladığı tekel hakları sayesinde özel bireyler, kuruluşlar rahatça yazınsal, sanatsal, endüstriyel ve enformatif alanlarda yeniliklerde bulunabilmektedirler.

- Müzik endüstrisinin temsilciler, müziğin varlığı kendilerine bağıymış gibi davranmaktan çekinmiyorlar. Kendi varlıkları tehdit edilirse on binlerce yıllık bir süreç içerisinde kolektif çabalarla ortaya çıkan müzik kültürlerinin de tehdit edilmiş olacağını iddia ediyorlar. Hâlbuki müzik, nasıl ki fonografin icat edilmesiyle var olmaya başlamadıysa yeni teknolojilerin müzik endüstrisine meydan okuyuşuyla da sona ermeyecek.

Fikrî Mülkiyete Sosyolojik ve Felsefi Bakış

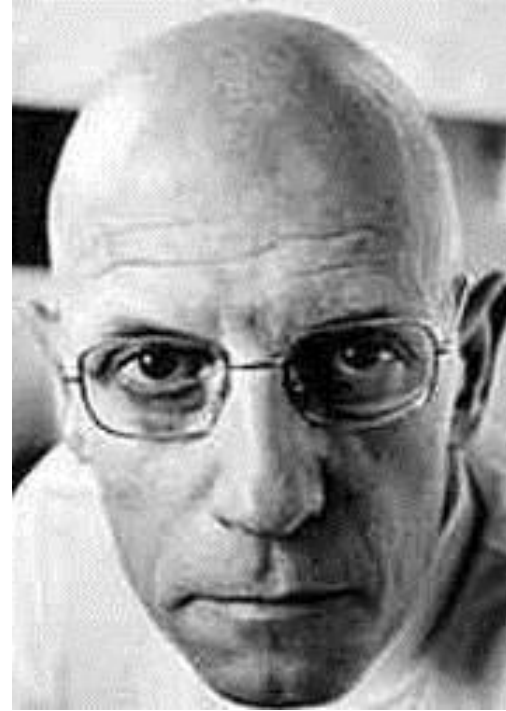
- Müziğin binlerce yıllık gelişimi bireysel olmaktan ziyade kolektif bir süreçtir. Fikrî ürünler sosyal ürünlerdir.
- Fikrî mülkiyet yasaları, fazlasıyla karmaşık sosyal süreçlerin bir ürünü için yalnızca tek bir birey ya da kurumu ödüllendirir.
- «Hiç kimse bir tınıyı, müziği sahiplenemez. Hiç kimse onu ne zapturapt altına alabilir ne de üzerinde telif hakkı iddiasında bulunabilir. En iyisi bunu hiç denememektir.» -Dick Hebdige

Fikrî Mülkiyete Sosyolojik ve Felsefi Bakış

- Foucault «eser sahibi» kavramının ne evrensel olduğunu ne de tüm söylem içerisinde sabit bir yere sahip olduğunu, yalnızca on yedinci ve on sekizinci yüzyıllardan itibaren inşa edilmeye başlandığını, bu tarihlerden önceki kültürel eserlere ilişkin “bu eserin sahibi kimdir?” sorusuna ihtiyaç bile duyulmadığını belirtir.
- Bir metin ya da bir eser, yaratıcısı belli, otonom, kendi içinde tutarlı, tarihi aşan bir ürün değildir. Devasa bir sosyal, tarihi, kültürel ve metinsel güçler şebekesine yerleşmiş bir düğümden ibarettir.

Fikrî Mülkiyete Sosyolojik ve Felsefi Bakış

Fikrî Mülkiyete Sosyolojik ve Felsefi Bakış

- Bir eserin, yaratıcı bir dehaya ait, özgün ve özerk olduğu fikri yüzyıllar boyunca var olmamışken Rönesans'la birlikte buna dair belirtiler ortaya çıkmış ve özellikle 19. yüzyılda, Romantik dönemde doruk noktasına ulaşmıştır. Modernizm ise Romantik dönemin “yaratıcı-yazar/eser sahibi” (*author*) kavramını olduğu gibi alıp, telif hakkı yasalarını da bu temel üzerinde yükseltmiştir.

Fikrî Mülkiyete Sosyolojik ve Felsefi Bakış

- Her dönemin toplumsal ve ekonomik koşulları, belirli kavramları kullanışlı ve söz konusu kavramların kullanılmasını zorunlu kılar.
- Telif hakları düzenlemelerinin yeni bir paradigma içerisinde eski paradigmanın kurallarına göre uygulanmaya çalışılması pek çok problemi beraberinde getiriyor.

«Üçüncü Dünya»da Fikrî Mülkiyet Kavramı

- Pek çok geleneksel müzik ve halk müziği hâlihazırda Batı'nın bireysel besteciler nosyonunu paylaşmaz.
- Rai'de şarkıcılar diğer şarkılardan bölümleri ödünç alır. Buna hiç kimse «hırsızlık» gözüyle bakmaz. Ayrıca dinleyiciler de kendi sözlerini ekleyebilir ve bir süre sonra bu versiyonlar icra edilen versiyonlar hâline gelebilir.
- Klasik Hint müziğinde besteden ziyade doğaçlama üzerindeki vurgu intihâl kavramını reddederken, Hint halk müziğinin pek çok biçimi diğer ezgileri ödünç alma ve parodi üzerine kuruludur.
- Batılı olmayan pek çok ülkede çok canlı kültürel pratiklerin sayısız örneğine rastlanır. Bunun en önemli nedenlerinden biri de telif haklarının ve kültür endüstrilerinin yokluğudur.

Merkezî medya

- Tekelci eğilimlere sahip
- Büyük
- Dikey olarak bütünleşmiş
- Holdingler tarafından sahip olunan
- Politik gücü elinde bulunduranlarla yakın
- Politik karar alma süreçlerinde etkili
- Tüketici beğenileri üzerinde etkili
- Bu beğenileri tektipleştirmeye çabalayan

Paradigma Kayması: Eski medyaya karşı yeni medya

Frank and Ernest

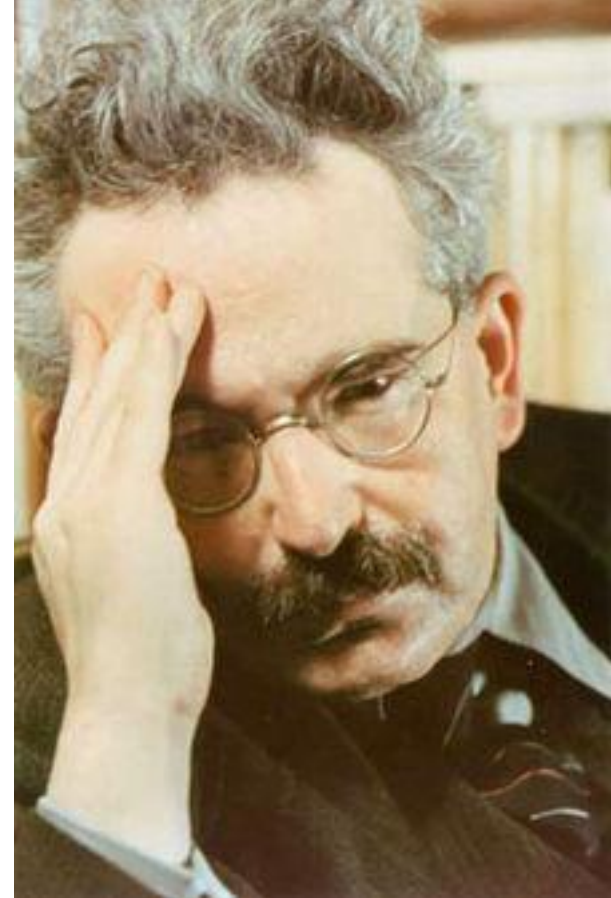

Medyanın Baskılayıcı Kullanımı	Medyanın Özgürleştirici Kullanımı
Merkezden denetlenen program	Âdem-i merkeziyetçi program
Tek gönderici, çok sayıda alıcı	Her bir alıcı potansiyel bir gönderici
Pasif tüketici davranışı	İçerilenlerin etkileşimi, geribildirim
Uzmanlar tarafından üretim	Müşterek üretim
Malikler ya da bürokrasi tarafından denetim	Özörgütlenme tarafından sosyal denetim

Eski medyaya
karşı yeni medya

Müziğin «Yeni Medya» İçinde Konumlanması

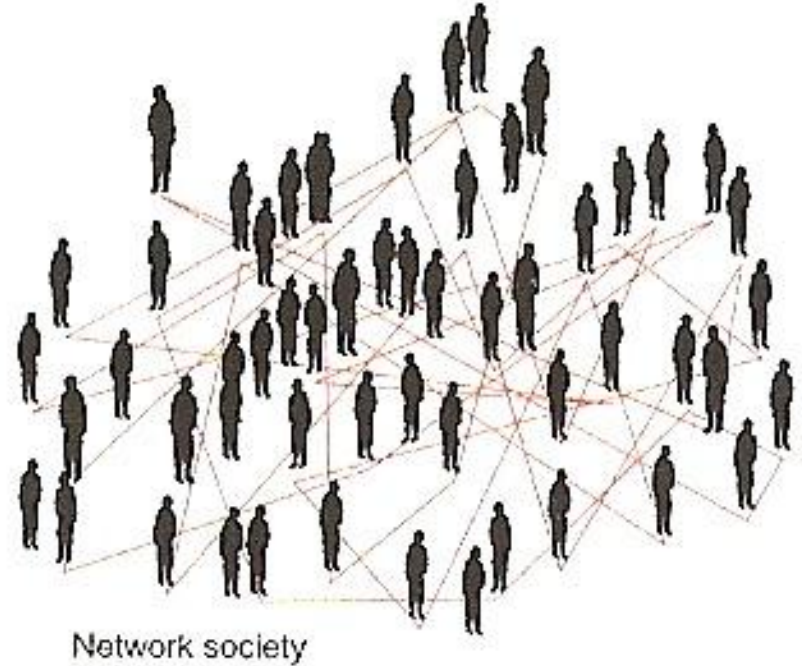
- Yeni medya müzik endüstrisi üzerindeki oligopol egemenliğine karşı ciddi bir direniş noktası

Ağ toplumu

- Latince ve Latin kökenli dillerde «iletişim», «paylaşım» (communicatio) ve «topluluk» (communitas) sözcükleri aynı kökene sahiptir: «ortak», «müşterek» (communis).
- Ortaklık zemini topluluğun da, iletişim ve paylaşımın da ortak temelidir.
- Nerede bir topluluk varsa, orada iletişim ve paylaşım da vardır.
- Nereye bir iletişim ağı koyarsanız aynı zamanda oraya bir topluluk da koymuş olursunuz.

- Yasaları insanlar yapar
- Kùltür ise insanların «yaşama biçimini oluşturan öğelerin bütünü»ü ifade eder. Yani kùltürü de insanlar üretir.
- Fakat zaman zaman yasalarda ifade edilenler ile toplumsal gerçeklik içerisinde yaşananlar arasında bir çatışma meydana gelir.
- Tarihin gösterdiği, böyle bir çatışma durumunda toplumsal davranışların yasalara karşı her zaman galip geldiği ve onları değişmek/dönüşmek zorunda bıraktığıdır.
- **Telif hakları konusu da yaygın bir davranış biçimi (yani bir kùltür) ile yasaların çatışıyor olduğunun göstergelerinden biridir.**

Hukuk vs Kùltür

Kültürel Bir Davranış Olarak Müzik Paylaşımı

- Müzik, insanların yaşamlarını aynı ortamda sürdürdükleri kişilerle, aileleriyle, arkadaşlarıyla paylaşmaya doğal olarak zorunlu oldukları bir üründür.
- Müzik paylaşan insanlar şu anda medya ve pek çok ticari kuruluş tarafından bir şeyi — müzik endüstrisinin tabiriyle “bir kişinin işgücüyle oluşturduğu bir eseri” — bedavaya edinmek isteyen bencil ve düzgün bir şekilde sosyalleşememiş kişiler olarak gösteriliyor. Aslında durum bunun tersidir.
- İnternet, insanlar için yeni bir sosyal platform oluşturdu. İnternet teknolojisiyle birlikte yeni bir kültür ve yeni bir sosyalleşme anlayışı doğdu.

- İnişli çıkışlı bir seyir izleyen kayıtlı müzik satış tablolarına bakarak müzik endüstrisinin «çöküş»ünden bahsetmek mümkün değil.

Değişen Müzik Paylaşım Yöntemlerinin Müzik Endüstrisi Üzerindeki Ekonomik Etkileri

- Telif hakları, sanatçuları korumaktan ziyade sektörde faaliyet gösteren firmaların tekellerini koruma işlevini yerine getirir. Bunun da ötesinde kamu yararına aykırı bir işlev görür.

Telif Haklarının Ekonomik Anlamda Sanatçılarının Yararına Olduğu İddiası

Telif Haklarının Ekonomik Anlamda Sanatçıların Yararına Olduğu İddiası

- Telif hakkı bedelleriyle yaşamlarını sürdürebilecek kadar para kazanan çok az sanatçı söz konusudur.
- 250 bin adet satan albüm plak şirketine 1,6 milyon dolar kazandırırken sanatçıya 4 bin ilâ 12 bin dolar arasında telif geliri ödeniyor.

Pro

- Paul McCartney
- Elton John
- Britney Spears
- Ozzy Osbourne

Anti

- The Byrds: Roger McGuinn
- Fleet Foxes
- Vampire Weekend
- Oasis
- Iggy Pop
- Emily Haines
- Def Leppard
- Neil Young
- The Rolling Stones
- Nick Mason
- Duran Duran
- 50 Cent
- Joss Stone

vs..

Telif Haklarının Ekonomik Anlamda Sanatçılarının Yararına Olduğu İddiası

- İnternet, bir küresel dağıtım aracı.
- Sanatçılar, kendi işleriyle ilgilenen insanlardan oluşan bir ağ yaratabiliyor.
- Küresel pazarı monopolistik bir anlayışla denetim altında tutan kayıt şirketlerine ve diğer araçlara ihtiyaç kalmadı.
- Müzisyenler için gelir kaynağı 20. yüzyılda da konserlerdi, telif hakları şirketlere para kazandırıyor, şirketlere ihtiyaç kalmayınca müzisyenler için değişim olumlu yönde oldu, şirketler için olumsuz.

Bireysel Prodüksiyonlar ve İnternet: Yeni Distribütör

- 20. Yüzyılın ticaret modeli: Büyük plak şirketleri, konvansiyonel medya vs.
- 21. Yüzyılın ticaret modeli: Küçük plak şirketleri veya bireysel prodüksiyonlar, İnternet, konserler.
- Müzik endüstrisi için asıl sorun telif hakkı ve onun amaçlarından olan üreticinin desteklenmesi ve yaratıcılığın özendirilmesi değil, kontrol edemedikleri yeni bir dağıtım kanalının, endüstrinin müzik üzerindeki oligarşik hâkimiyetine tehdit oluşturuyor olmasıdır.

Bireysel Prodüksiyonlar ve İnternet: Yeni Distribütör

- Sample
- Mix
- Remix
- Mashup

Yeni Yaratıcılık Alanları

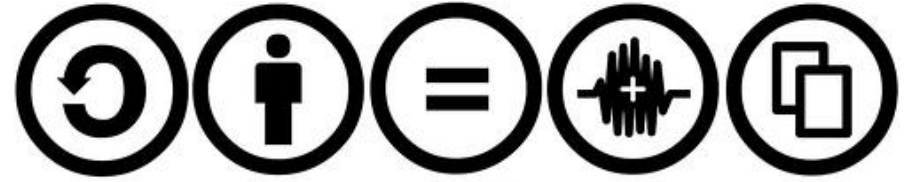

- Tamamen ortadan kaldırma
- Ticari olmayan kullanımlarda kaldırma, ticari kullanımlarda 5 yıllı sınırlama
- Bilgisayar ürünleri ve İnternet bağlantıları üzerine ek vergiler getirme, bu vergilerden edinilen gelirleri kültür endüstrilerine aktarma
- Creative Commons benzeri alternatifler

Telif Hakkına Alternatifler

- Hukuk profesörü Lawrence Lessig tarafından geliştirildi.
- Tüm kültürel çalışmaların birbiriyle bağıntılı olduğu ve bu nedenle bireysel birer ürün olarak kabul edilemeyeceği ve pazarlanamayacağı anlayışı üzerine kurulu bir konsept.
- Amacı: «Toplumun ortak malı olan kültürel, eğitimsel ve bilimsel içeriğin miktarını artırmak ve bu çalışmaları insanlara ücretsiz olarak sunup onların paylaşılmasını, kullanılmasını, dönüştürülmesini ve harmanlanmasını sağlamak»
- Bir yandan yaratıcıların yapıtlarını onların belirlediği kısıtlar çerçevesinde korurken, diğer yandan bu yapıtların yaratıcı amaçlarla kullanımı için de toplumu cesaretlendiriyor.

 **creative
commons**

**creative
commons**

■ ~~HER HAKKI SAKLIDIR~~

BAZI HAKLARI SAKLIDIR

		Can someone use it commercially?	Can someone create new versions of it?
Attribution			
Share Alike	 		Yup, AND they must license the new work under a Share Alike license.
No Derivatives	 		
Non-Commercial	 		Yup, AND the new work must be non-commercial, but it can be under any non-commercial license.
Non-Commercial Share Alike	 		Yup, AND they must license the new work under a Non-Commercial Share Alike license.
Non-Commercial No Derivatives	 		

- Telif haklarının temeli sansüre ve bilgiye erişimi kontrole dayanır. Bu durum bugün için de büyük ölçüde geçerlidir.
- Endüstri devriminin ve ses kayıt tekniklerinin icadının ardından büyük şirketlerin ve holdinglerin oluşturduğu müzik endüstrisi bu kontrolü elinde tutmaya çalışıyor.
- «İktidar» anlamına gelen «bilgi»yi 21. yüzyılla birlikte bireylerin ve toplumların hiçbir sınırlamaya tâbi kalmadan kullanabilmeleri fırsatı doğdu.

SONUÇ

- Her değişim yanlılarını ve karşıtlarını yaratır.
- Tarih çatışmalar üzerine kuruludur ve her bir çatışma döneminin sonunda geçici bir denge kurulu.
- Ancak bu denge de bozulup yerini farklı bir geçici dengeye bırakmaya mahkûmdur.
- Toplumsal değişimlere karşı koyabilmek mümkün değildir.
- Telif hakları tartışmasına da bu doğrultu üzerinden bakılabilir.

SONUÇ

- Müziğin üretim, dağıtım ve tüketim dinamikleri üzerinde meydana gelen muazzam değişim
- 20. yüzyıl boyunca endüstrinin işleyişine hâkim olmuş odakların bu değişime uyum sağlayamaması ve eski paradigmayı koruma çabaları
- Telif hakları kavramının bugünkü uygulanış biçimi, söz konusu kültürel değişim ile uyum sağlayabilme niteliğine sahip değil
- Telif hakkı yasaları yaşanmakta olan kültüre ve döneme göre yeniden düzenlenmeli

SONUÇ